

TÜRKİYEDE KANSER KEMOTERAPİSİ AÇISINDAN BUGÜNKÜ DURUM

Dr. Aydoğın ALBAYRAK (x)
Dr. Şamil ECİRLİ (xx)

Bugün sağlık olanaklarını ve uygulamalarını bir bütün halinde en yüksek düzeye ulaştırmış olan ülkelerinde bile her üç kanser vakasından ikisi cerrahi ve radyoterapi ile kür şansını kaybettikten, yani hastalık lokalize durumdan çıkıp yayıldıktan sonra tanımlanmaktadır. Böyle durumlarda, adı geöen her iki tedavi yönteminden de ancak bazı gelip geçici faydalar sağlanabileceği ortadadır. Vakaların zamanında tedavi gören üçte birine ait büyük bir kısmında küratif cerrahi veya ışınlamadan sonra alev'lenmeler ve yayılmalar gösterdiği bilinmektedir. Ayrıca belirtilmesi gereken diğer bir nokta da kürabilite şansı yüksek olmasına rağmen bazı hastaların özellikle cerrahi tedaviyi kabullenmemeleri durumudur.

Kanserli hastaların büyük çoğunluğunu oluşturan bu vakalar için açık kalan tek ümit kapısı şüphesiz ki kemoterapidir. Bundan 20-25 yıl öncesine kadar üzerinde oldukça az durulan ve "uygulansın, belki faydası olur" fikrinden öte bir ilgi duyulmayan kemoterapi bugün hiç değilse bir düzineye yakın tümör tipinde cerrahi ve radyoterapiden daha etkin ve seçkin duruma gelmiştir.

Türkiyemizde kanser kemoterapisi açısından bu günkü durum acaba nedir? Ülkemizde kanserle ilgili hiç bir konuda kesin bir istatistiğin bulunmadığı bilinmektedir. Buna rağmen kanserin en başta gelen ölüm nedenlerinden biri olduğu ve gittiköe artan bir sıklıkta görüldüğu şüphesizdir. Bu durum ülkemizde kanser kemoterapisinin büyük bir pratik gereksinme olduğu geröeğini ortaya öıkarmaktadır.

Biz 16 yıla yakın bir süredir öalışmakta olduğumuz Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi hastanelerinde, kendilerine kemoterapi uygulanması gereken hastalarımızın bu gereksinmelerini karşılama konusunda sürekli olarak yetersiz kaldık. Bu yüzden ülkemizde, bu probleme sahip öıkma ve öözüm bulma potansiyelinde olan belli başlı sağlık kuruluşlarının bu açıdan fonksiyonlarını nasıl ve ne yeterlilik-

(x) Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Bilim Dalı Başkanı

(xx) " " " " " " araştırma görevlisi

te sürdürebildiklerini saptamaya, problemlerini öğrenmeye ve bu şekilde hem fakültemizin hem de ülkemizin "kanser kemoterapisi" yönünden bu günkü durumun kabaca da olsa değerlendirilmeye çalıştık.

Anketimize cevap veren beş tıp fakültesi ile (Hacettepe Tıp Fakültesi, Çukurova Tıp Fakültesi, Ege Tıp Fakültesi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Bursa Tıp Fakültesi) bir onkoloji hastanesinden (Ankara Onkoloji Hastanesi) alınan sonuçlara göre bu kuruluşların, bu konuda çeşitli nedenlere bağlı bir çok problemlerle yüzyüze oldukları anlaşılmaktadır. Bunların Türkiye'deki sağlık kuruluşları arasında bu konuda en yüksek düzeyde hizmet verenlerin başlıcaları oldukları göz önüne alınırsa durumun ülkemiz için hiçte iç açıcı ve övündürücü olmadığı ortaya çıkar. Bu kuruluşlardan hiç birinde hekimlerimiz kanserli hastalarda yalnızca semptomatik tedavi ile yetinmek istememektedirler. Buna karşılık yine hepsi gerekli ilaçların sağlanamadığını ve bazı istisnalar olsa da en etkili tedavi yöntemlerinin uygulanmadığını belirtmişler ve bu kuruluşlarımızdan beş, tanesi daha az etkili metodlara başvurmak zorunda kaldıklarını bildirmişlerdir. Bazı kuruluşlarda ise tedavi programlarında zorunlu nedenler değişiklikler yapıldığı öğrenilmiştir.

Biz kanser kemoterapisi yönünden ele aldığımız bu çok yetersiz durumumuzun çok yönlü bir sorun olduğuna ve temelinde yatan nedenlerin belirlenmesinin Türkiye'de sağlık hizmetlerinin bu günkü durumuna birazcık da olsa ışık tutabileceğine inanıyoruz.

Ülkemizde kanser kemoterapisine ait uygulamayı olumsuz yönde etkileyen başlıca nedenler "hastaya ait" ve "hasta dışı" olarak iki gruba ayrılabilir. Ülkemizde sosyo-ekonomik yönden bir homojenitenin olmaması nedeni ile bu faktörlerin bölgeden bölgeye, hatta kentten kente az ya da çok farklar gösterebileceği doğaldır.

Bunlardan hastaya (ve hasta sahiplerine) ait nedenler içinde başlıcaları, kökü bilgisel yetersizliğe dayanan "kanserin tedavi edilemeyeceği veya tedavinin tehlikeli olduğu" inancı ile; daha önce uygulanmış olan major tedavi yöntemlerine bağlı (operasyon, radyoterapi) organik çöküntü, durumun hastaca bilinmesine bağlı moral yıkım ve parasal yetersizlik gibi ekonomik faktörlerdir. Bu hususlar Tablo-1 de gösterilmeye çalışılmıştır. (TABLO - 1).

Hasta dışı nedenlerin başlıcaları ise ülkemizde kanserle uğraşan yeterli kalite ve sayıda tedavi kurumunun bulunmaması, destek tedavi olanaklarının çok eksik oluşu, kanser tedavi ilaçlarının ülkemizde bulunamaması veya çok az ve zor bulunabilmesidir. Bu hususlar da tablo-2 de gösterilmiştir (TABLO - 2) .

Buraya kadar, ülkemizde kanser kemoterapisi uygulanmasında, kalite yönünden gerekenin bir hayli gerilerinde bir düzeyde olduğumuz belirtilmeye çalışılmıştır. Ayrıca sayısal bir fikir elde etmek için ülkemizde hiç değilse kemoterapinin küratif olduğu bazı kanserlerde hastaların kaçta kaçının tedavi edilebildiğini öğ-

**HASTAYA VE AİLEYE
AIT NEDENLER**

SOSYAL NEDENLER
(Bilgisel, kültürel)
kanserlin tedavi
edilemeyeceği veya
tedavinin tehlikeli
olduğu inancı

ORGANİK NEDENLER
Cerrahi veya
radioterapi
sonucu fizik
çöküntü

MORAL NEDENLER
Hastanın durumu
bilmesi ya da
sezmesi sonucu
moral çöküntü

EKONOMİK NEDENLER
Parasal durumun
kısıtlı olması, ya
da hastanın çalışa-
maması nedeniyle kı-
sıtlı duruma gelmesi

Kemoterapi uygulaması ya da yetersiz kemoterapi

Kemoterapi uygulaması ya da yetersiz kemoterapi

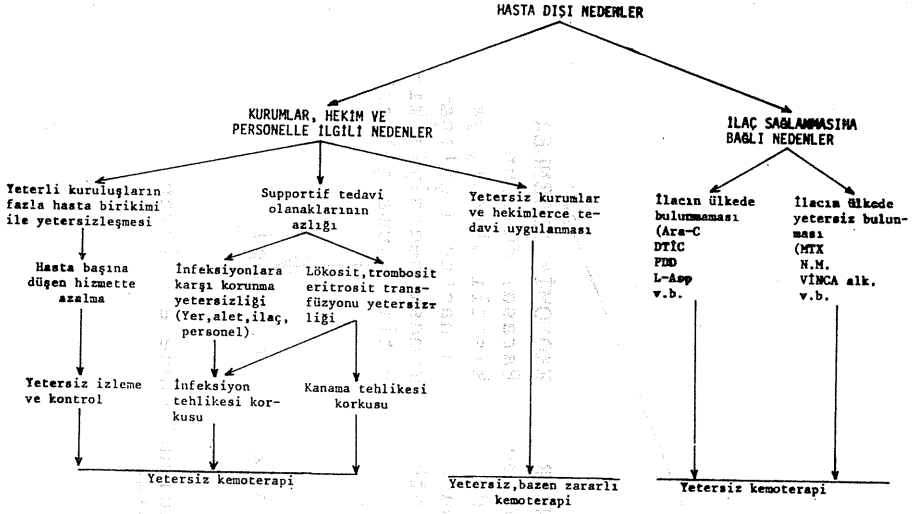

Kemoterapi

Kemoterapi

Tablo-1: Kanser kemoterapisi uygulamasını olumsuz yönde etkileyen hastaya ve aileye ait başlıca nedenler

Tablo-2: Kanser kemoterapisi uygulamasını olumsuz yönde etkileyen hasta dışı başlıca nedenler

renmekte fayda vardır. İncelememizden elde ettiğimiz sonuçlara göre bu konuda bazı yaklaşık rakamlar vermek mümkündür. Örneğin ülkemizde lenfoma, lösemi, koriokorsinom, testiküler tümör ve Wilms tümörüne yaklananların yıllık toplam sayısı yaklaşık olarak 10.000 dir. Bunlardan kemoterapi uygulananlar en iyimser rakamlarla bile 3000 dolaylarındadır ki bu, hastaların hemen hemen üçte ikisine hiç bir kemoterapi uygulanmadığı anlamına gelir. Tedavi uygulanan üçte bir vakanın da daha önce belirtilen çeşitli nedenler yüzünden yeterli şekilde tedavi edilemedikleri hatırlanırsa durum bütün çıplaklığı ile ortaya çıkmış olacaktır.

Kemoterapi ile kısmen yarar sağlanabilen diğer bir çok tümör vakasında ise durumun çok daha acıklı olduğunu söylemeye herhalde gerek yoktur.

ÖZET:

Ülkemizde kanser kemoterapisi uygulanması gereken bir çok hasta vardır. Fakat bu tedavi çeşitli nedenlere bağlı olarak yeterince yapılamamaktadır. Bunların başlıcaları hastaya ait kültürel ve ekonomik nedenlerle sağlık kuruluşlarının bu konuda yeterli hizmet veremeyişlerdir.

SUMMARY

PRESENT STATUS OF CANCER CHEMOTHERAPY IN TURKEY

There are many patients in Turkey who need cancer chemotherapy. This treatment however, can not be used routinely due to many different factors. Cultural and economic problems of patients and insufficient service of health foundations in this subject are most important ones of these.